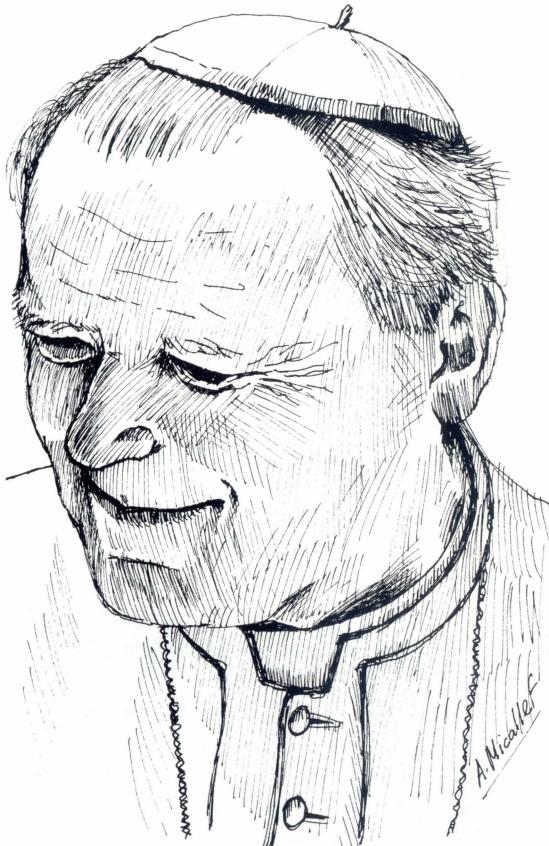

Il-Papa Dwar l-Ambjent

L-ewwel ġurnata tas-sena — l-ewwel ta' Jannar — għiet imsejħa l-Jum Dinji tal-Paċi. Fil-messaġġ tiegħu ta' l-ewwel ta' din is-sena, il-Qdusja Tiegħu il-Papa Ĝwann Pawlu II, kellem kemm lis-segwaci tal-Knisja Kattolika, kif ukoll lill-ġnus kollha tad-dinja, dwar il-bzonn tal-harsien tan-natura. Silta minn dan id-diskors tgħid:

"Il-kriżi ekoloġika tal-lum tant laħqet proporzjonijiet kbar li saret ir-risponsabbiltà ta' kulħadd. Kif kelli l-okkazzjoni li ngħid qabel, il-forom differenti ta' din il-kriżi juru l-ħtieġa għal sforzi magħquda diretti biex jif-formaw doveri u obbligazzjonijiet minn kull individwu, kull ġens, kull nazzjon u kull komunità internazzjonal.

"Dan mhux biss jimxi id f'id ma' kull sforz biex tinbena paċi vera, izda anke jiissiġilla u jsaħħa dawk l-isforzi b'mod konkret. Meta l-kriżi ekonomika titqies f'kuntest wiesa' ta' tfittix ghall-paċi fi ħdan soċjetà, aħna nistgħu nifhem aħjar l-importanza li għandna nagħtu lil dak li d-dinja u l-atmosfera tagħha qeqħidin iġħidulna: jiġifieri, li hemm ordni fl-univers li jrid jiġi rispettati, u l-bniedem, li huwa mogħni bil-kapaċitā li jagħżel bil-libertà, għandu respon-sabbiltà kbira biex jippreserva din l-ordni għall-ġid ta' ġenerazzjonijiet futuri. Nixtieq nirrepeti li kriżi ekoloġika hija issue morali."

Bixx tfakkar din l-okkażżjoni l-Kummissjoni Ĝustizzja u Paċi tellgħet attivitā fil-Belt Valletta bit-tema Paċi m'Alla u man-Natura. Il-kelliema kienu l-Professur Patrick J. Schembri mill-Universitāt ta' Malta u Monsinjur Jorge Meija, viċi-President tal-Kummissjoni Pontifikali għall-Ġustizzja u Paċi.

(WWF News Jan/Feb 90)

It-Turiżmu u l-Ambjent

Għal bosta snin it-turist inġibed mix-xemx, mill-baħar u mill-monumenti. Għal żmien twil il-Mediterran kien iressaq lejh turisti sinjuri mill-Ewropa; illum miljuni jiġu fil-Mediterran. Xi figur li juru din il-bidla kemm kienet kbira huma: fl-1970 58 miljun turist żar il-Mediterran. Fl-1986 iċ-ċifra lahqet 117-il miljun, żieda annwali ta' 4.5 fil-mija. Dan kellu aspett ta' revoluzzjoni fil-konsum u ġertament kellu mpatt pozittiv fiż-żieda tal-livell ta' l-għixien, impiegi godda, u dħul ta' flus bar-ranin. Barra minn hekk ta' xejra ġdida ta' taħlit ta' kulturi u demokratizzazzjoni ta' attivitajiet tal-mistrieħ. Iżda fl-1970 beda thassib dwar il-ħsara ta' l-ekosistemi u problemi ta' tniġgiż kemm fl-art kif ukoll fil-baħar minħabba n-numru kbir ta' turisti li l-ambjent ma kienx jifla. Illum il-mistoqṣja li titlob tweġiba hija: Jekk dan il-fenomenu jkompli jikber mingħajr kontroll, dan ma jeqrɪdx il-Mediterran? Kemm sejrin jiġu turisti fil-Mediterran fis-sena 2000? Skond il-Blue Plan tal-Pjan ta' Azzjoni tal-Mediterran bejn wieħed u ieħor 162 sa 409 miljun. Kemm sejrin jiġu turisti fl-2025? Minn 379 sa 758 miljun. Haġa waħda hija certa: il-pressjoni fuq l-ambjent sejra tikber. Dawk responsabbli għall-ipppjanar u l-iżvilupp iridu jsibu soluzzjoni li tipproteġi l-essenzjal, forsi permezz ta' kunċett ġidid u reallta ġdida ta' turiżmu alternattiv.

(Med Waves 1989)

Harsa żgħira lejn il-figuri ta' turisti li jiġu Malta turina li:

- Fl-1970 ġew 171,000.
- Fl-1986 ġew 574,000.
- Fl-1989 ġew 828,000.
- Fl-2000 kemm?

Iż-Żieda fil-Popolazzjoni

Il-mod kif iż-żieda fil-popolazzjoni qiegħda tiżdied fid-dinja, u l-mod kif l-ibliet qed jinferxu u jiblgħu l-ambjent naturali ma jistgħux jibqgħu jiġu n-jorati aktar. Ma hemm l-ebda dubju li l-arxa dinija ser tixpkakka mill-irbit tagħha. Ir-riżorsi ta' din id-dinja jinqasmu kuljum ma' 250,000 ruħ aktar mill-ġurnata ta' qabel. Kull sena d-dinja jkollha mad-90 miljun ħalq ieħor x'titma'. Dan huwa ekwivalenti għal żieda mal-popolazzjoni tad-dinja ta' belt id-daqs ta' Philadelphia kull ġimgħa jew żieda ta' Los Angeles kull ġimġieejn; jew żieda tal-Messiku kull sena; jew saħansitra żieda tal-popolazzjoni ta' l-Amerika u l-Kanada kull tliet snin.

Ma' din l-esplużżjoni ta' popolazzjoni, wieħed irid iqis l-iffullar fl-ibliet. Dawk li jistudjaw il-popolazzjoni fil-Ġnus Magħquda jaħsbu li sa s-sena 2000, in-numru ta' nies li jkunu joqogħdu fl-ibliet fl-Amerika Latina jkunu ta' 75 fil-mija. 42 fil-mija tal-popolazzjoni ta' l-Afrika jkunu wkoll joqogħdu fl-ibliet u 37 fil-mija ta' l-Asja wkoll ikunu joqogħdu fl-ibliet. L-ibliet tat-tielet dinja wkoll qiegħdin jiaplodu bil-popolazzjoni. Mexico City li llum hija mbal-lata b'19-il miljun ruħ, hija maħsuba li jkollha 25 miljun ruħ sa l-aħħar tas-seklu. Digà l-arja hija tant imniġgsa li

meta wieħed jieħu n-nifs huwa stmat li dan għandu effett fuqu daqs dak li jpejjep żewġ pakketti sigaretti kuljum.

Dak li jirnexxilna nagħmlu matul dawn l-ghaxar snin li ġejjin, sejjer jiddetermina l-futur tal-pjaneta tagħna.

(WWF News May/June 90)

Il-Pitirross: u l-qbid illegali

Pitirross ta' Sidru Aħmar huwa vers li matul ħajjitna ikoll niitta qgħu miegħu, anke jekk vers f'poejžja. Madwar id-dinja kollha, kulhadd jaf b'dan l-ġħasfur, anke f'postijiet fejn ma jidhix. Il-kartolini tal-Milied jaslu fejn il-Pitirross ma jasalx.

F'pajjiżna l-Pitirross ġeneralment jit-faċċa wara l-ewwel taqliba tat-temp f'Settembru. Fix-xhur ta' Ottubru u Novembru ma tistax toħroġ u ma tis-max it-tisfira jew iz-zezkika tiegħu f'kull ġnien u f'kull għalqa u f'kull wied.

Ma tistax iżda tonqos milli tara għadd ta' rġiel u tfal bit-trabokki u nases biex jonsbu għall-Pitirrossi. L-insib għall-Pitirrossi jkun fl-aqwa tiegħu fix-xhur ta' Ottubru u Novembru, meta l-Pitirrossi jkunu għadhom qed jaslu biex iqattgħu x-xitwa magħna. Wara Diċembru, għalkemm xi Pitirrossi jkunu għadhom fostna, wara li jkunu b'xi mod irnexxilhom jeħihsuha ħafif, l-insib għalihom jonqos u wieħed ma jibqax jara daqstant nies jonsbu għalihom. Il-furja donna tmut, bħalma jagħmlu l-biċċa l-kbira tal-Pitirrossi li jinqabdu. U wieħed jibda jara ħafna Pitirrossi mejta mormijin taħt il-banki, ftit il-bogħod mid-djar li jkunu mietu fihom.

Il-Pitirross f'pajjiżna ilu protett bil-ligi mill-1911, imma daqstant ieħor ilhom jinqabdu. Fl-1932, Despott kiteb li kienu verament fortunati dawk il-ftit Pitirrossi li jirnexxilhom jiġu Malta bla ma jisfaw vittma f'idejn it-tfal.

Pajjiżna mogħni bl-istejjer ta' glied kontra l-għadu. Pajjiżna wkoll jinsab imtebba' bid-demmin ta' ħafna ħajjet t-agħsafar li sena wara l-oħra jinqabdu jew jinqatlu minn ghadd ta' nies li jsejhū lilhom infushom dilettanti ta' l-agħsafar. Jekk wieħed jagħmel naqra ta' kalkolu sempliċi fuq 20,000 tifel f'pajjiżna (tifel għal kull kaċċatur u nassab) li jonsbu u jaqbdū bejn żewġ u sitt Pitirrossi kull wieħed, f'pajjiżna jirnexxilhom neqirdu bejn 40,000 u 120,000 Pitirross kull sena. U dan in-numru hu ferm iżgħar mill-figura ta' kemm jinqabdu fir-rejaltà. Mhux it-tfal tan-nassaba u l-kaċċaturi biss jonsbu għall-Pitirrossi, iżda tfal oħra wkoll, kif ukoll bosta rġiel. Għalhekk in-numru ta' Pitirrossi li jinqabdu jista' jkun aktar mid-doppju ta' dak li semmejnejna. Sfornatament l-insib għall-Pitirrossi ma jidhix li qed ibatti, kif wieħed jista' jikkonferma jekk iżur xi post fil-kampanja, bħal ngħidu aħna Wied il-Qlejħha, jew Kennedy Grove.

Bħal bosta agħsafar oħra, il-Pitirross hu mħares bil-ligi: la jista' jinqabdu, la jista' jinżamm, lanqas jista' jinbiegħ. Barra minn hekk il-bejgħ ta' trabokki magħmulin għall-qbid tal-Pitirrossi huwa wkoll illegali. Iżda l-ligi ma tiġi nfurzata qatt, u l-Pitirrossi kull sena qed ikomplu jinqabdu u jmutu ġolgaġeg.

(Natalino Fenech)